

Advies over het ontwerp van Federaal Plan *Adaptatie aan klimaatverandering*

- **Op vraag van Staatssecretaris voor leefmilieu, energie, mobiliteit en staatshervorming, Melchior Wathelet, in een brief van 31 januari 2014**
- **Vorbereid door de werkgroep “Energie en Klimaat”**
- **Goedgekeurd door de Algemene Vergadering via schriftelijke procedure (zie Bijlage 1)**
- **De oorspronkelijke taal van dit advies is het Frans**

1. Context

- [a] In zijn brief van 31 januari 2014 heeft Staatssecretaris Wathelet aan de FRDO een advies gevraagd over het ontwerp van Federaal Plan Adaptatie aan klimaatverandering.
- [b] Dit ontwerpplan gaat over de federale bevoegdheden inzake de adaptatie aan de klimaatverandering en legt in dit verband 31 op federaal niveau te ondernemen acties vast.

2. Advies

2.1. Algemene opmerkingen

- [1] De FRDO vindt het nuttig en noodzakelijk dat een federaal adaptatieplan wordt opgesteld en uitgevoerd om ons land te helpen voorbereiden op een grotere weerbaarheid tegenover de klimaatverandering. De FRDO neemt er nota van dat de Nationale Klimaatcommissie overigens op een later tijdstip een ontwerp van nationaal adaptatieplan zal voorbereiden en steunt dit initiatief.
- [2] Wat het adaptatiebeleid aan de klimaatverandering betreft, wijst de FRDO er nogmaals op dat niets ondernemen geen optie mag zijn. De gevolgen daarvan (op het vlak van adaptatie en mitigatie) zullen immers hogere kosten met zich meebrengen dan die voor de maatregelen waarmee die gevolgen hadden kunnen worden voorkomen of verzacht.
- [3] Overigens is de FRDO – in het kader van het opzetten van een adaptatiebeleid – van oordeel dat er “no regret”-maatregelen bestaan die al opgestart kunnen worden en die vandaag al positieve effecten kunnen hebben. In het plan zou er een bijzondere aandacht moeten worden besteed aan deze maatregelen.
- [4] De FRDO vindt het van essentieel belang dat bij de uitvoering van dit plan een coördinatie wordt gegarandeerd tussen de verschillende departementen die er op federaal niveau bij betrokken zijn.
- [5] Tegelijkertijd is ook een coördinatie tussen de gewesten en het federale niveau noodzakelijk om de effectiviteit te garanderen van het beleid dat door de verschillende actoren op de verschillende niveaus wordt gevoerd.¹

¹ De FRDO bracht op 25 oktober 2013 een advies uit over de governance op het vlak van het klimaatbeleid waarin verscheidene aanbevelingen over de coördinatie van het beleid zijn opgenomen: <http://www.frdo-cfdd.be/sites/default/files/content/download/files/2013a12n.pdf>

- [6] De FRDO betreft vooral dat de verschillende voorbereidingsprocessen van de verschillende plannen van de gewesten en de federale overheid hebben geleid tot de financiering van studies zonder enig overleg of coördinatie tussen de verschillende beleidsniveaus, meer bepaald wat de methodologie betreft. De FRDO is van mening dat het overheidsgeld efficiënter had kunnen worden besteed door overleg bij de studies en een gecoördineerde methodologie te verzekeren.
- [7] De FRDO benadrukt bovendien de belangrijke rol die de steden en gemeenten zullen moeten spelen in de uitvoering van een adaptatiebeleid.
- [8] Wat de opvolging van het plan betreft, is de FRDO van oordeel dat een sturing die dichter aanleunt bij het project en die een jaarlijkse stand van zaken over de uitvoering omvat, zal zorgen voor een betere verwezenlijking ervan.
- [9] De raad meent dat het noodzakelijk is om voor elke maatregel concrete voorstellen uit te werken en de budgettaire middelen te voorzien die nodig zijn voor de verwezenlijking ervan en om opvolgingsindicatoren op te stellen.
- [10] De FRDO vindt het van fundamenteel belang dat het opmaakproces van het plan participatief zou zijn en dat er meer ruchtbaarheid had moeten worden gegeven aan de raadplegingprocedure over het ontwerpplan.

2.2. Specifieke opmerkingen bij bepaalde hoofdstukken van het ontwerpplan

2.2.1. Toekomstige impact

- [11] Gelet op de toenemende aandacht die op internationaal niveau wordt geschonken aan de kwestie van verliezen en schade (*loss and damage*), is de FRDO van oordeel dat de tekst ook de situaties zou moeten vermelden waarin adaptatie niet langer mogelijk is. Dit kan gaan om zowel extreme natuurrampen als om minder zichtbare rampen en onomkeerbare gevolgen van de klimaatverandering (zoals bijvoorbeeld de verzilting van de gronden in kustgebieden als gevolg van de stijging van de zeespiegel die deze gronden ongeschikt maakt voor landbouw). De FRDO vindt dat voor dergelijke situaties de kwestie van de schadeloosstelling van de slachtoffers (burgers, ondernemingen...) aan bod moet komen, alsook het herstellen van de schade aan de beschadigde infrastructuur en aan de ecosystemen.

2.2.2. Energie

- [12] De FRDO vindt dat een adaptatiestrategie van ons energieproductiesysteem moet worden opgesteld die onder andere rekening houdt met de impact van de klimaatverandering:
- op de invoer van energie;
 - op de fotovoltaïsche productie;
 - op het windregime en dus op de elektriciteitsproductie op basis van windenergie;
 - op de energieprijzen;
 - op het koelvermogen van elektriciteitscentrales; en
 - op het productie- en opslagvermogen van hydro-elektriciteit.
- [13] Om de veerkracht van ons energieproductiesysteem te verhogen, dient aanvullend en tegelijkertijd te worden gewerkt aan het onder controle houden van het energieverbruik en moeten andere bijkomende maatregelen worden overwogen zoals het opslaan van elektriciteit, het beheren van de vraag en het uitbouwen van interconnecties, en dat alles met de garantie van een noodzakelijke graad aan autonomie.

2.2.3. Ontwikkelingssamenwerking

- [14] De raad vraagt de financiering te verduurzamen van de internationale verbintenissen die België is aangegaan op het vlak van de adaptatie en van de wijzen waarop deze financiering is verdeeld binnen België (Staat, gewest, ...). De FRDO vraagt in het bijzonder de uitvoering van de nationale adaptatieplannen.
- [15] Volgens de FRDO zouden de coördinatie en de efficiëntie van alle ondersteuningsmaatregelen voor de ontwikkelingslanden moeten worden verbeterd (en niet alleen de financiële ondersteuning).²
- [16] Voor de punten in verband met de financiering verwijst de FRDO naar zijn advies over het klimaat en de ontwikkelingssamenwerking van 25 oktober 2013³, waar meer bepaald opnieuw wordt gewezen op de nood aan coherentie tussen de beleidslijnen.

2.2.4. Punt dat niet wordt behandeld in het ontwerpplan

- [17] De FRDO stelt overigens vast dat in het plan geenszins rekening wordt gehouden met de problematiek van de “milieumigratie” die door de klimaatverandering wordt veroorzaakt, en vraagt dat dit aspect zou worden onderzocht.

2.3. Gerichte opmerkingen

- Het zou nuttig zijn alle 31 maatregelen die in het plan worden overwogen, in een lijst te vermelden.
- Er moet ook nader worden aangeduid dat de stakeholders zouden moeten worden betrokken bij het onderzoek dat wordt vermeld onder de titel “*De prioritaire economische sectoren identificeren voor de adaptatie aan de klimaatverandering*”.
- In de paragraaf met als titel “*Bedrijven begeleiden bij de adaptatie aan de klimaatverandering*” zouden de vakbonden moeten worden toegevoegd aan het overleg dat de FOD Economie zal organiseren.
- p. 35 in § 1, de toegang tot kwaliteitsvol drinkbaar water toevoegen.
- p. 37 in § 2, zou het nuttig zijn te verduidelijken wat precies wordt verstaan onder de term “internationale klimaatfinanciering na 2012 van België”.

² Zie maatregel 5, p. 55 van het ontwerp van Plan.

³ <http://www.frdo-cfdd.be/nl/publicaties/advices/advies-over-klimaat-en-ontwikkelingssamenwerking>

Bijlage 1. Stemgerechtigde leden van de algemene vergadering die deelnamen aan de stemming over dit advies

- De voorzitter en een ondervoorzitter:
M. Aelvoet en O. Van der Maren
- 2 van de 3 vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming:
M. Bienstman en S. Leemans
- 1 van de 3 vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking:
B. Gloire
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties:
S. Storme, D. Van Daele, C. Verdoot, Ph. Cornélis
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties:
V. Biebel, M.-L. Semaille, P. Vanden Abeele, F. Van Tiggelen
- 1 van de 2 vertegenwoordiger van de jeugdorganisaties:
O. Beys

Totaal: 14 van de 24 stemgerechtigde leden

Bijlage 2. Vergaderingen voor de voorbereiding van dit advies

De werkgroep "energie en klimaat" vergaderde op 14 maart en 3 april 2014 om dit advies voor te bereiden.

Bijlage 3. Deelnemers aan de voorbereiding van dit advies

Voorzitter en ondervoorzitter

- Jean-Pascal van YPERSELE (UCL, voorzitter van de werkgroep)
- Nathalie CRUTZEN (ULg, ondervoorzitster van de werkgroep)

Stemgerechtigde leden FRDO en hun vertegenwoordigers

- Mathias BIENSTMAN (Bond Beter Leefmilieu)
- Robbert CASIER (Vlaamse Jeugdraad)
- Cécile de SCHOUTHEETE (IEW)
- Bert DE WEL (ACV)
- Brigitte GLOIRE (Oxfam Solidarité)
- Sébastien STORME (FGTB)
- Olivier VAN der MAREN (FEB)

Secretariaat FRDO

- Jan DE SMEDT
- Alexis DALL'ASTA
- Marc DEPOORTERE